

vergadering **C151**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en
Justitie

van 28 februari 2023

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over cyberveiligheid in het kader van Digitaal Vlaanderen – 912 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cul, Digitalisering en Facilitair Management, over de oproep van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen voor een betere samenwerking tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten met het oog op een werkzaamheidsgraad van 80 procent – 1426 (2022-2023)	5
VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het dalende aantal overheidsopdrachten dat gegund wordt aan kmo's – 1601 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de gunning van openbare aanbestedingen van lokale besturen aan lokale kmo's – 1691 (2022-2023)	8
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het Vlaams Datanuts-bedrijf en data-uitwisseling tussen bedrijven – 1602 (2022-2023)	11
VRAAG OM UITLEG van Katrien Partyka aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de optimale organisatie van het crisisbeheer en de rol van de lokale besturen en de gewesten daarin – 1641 (2022-2023)	14
VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de plaats van Vlaanderen in de Digital Economy and Society Index van de Europese Commissie – 1671 (2022-2023)	17
VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de uitrol van Family Justice Centers – 1660 (2022-2023)	21
VRAAG OM UITLEG van Jeroen Tiebout aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stijging van het aantal personen met een enkelband – 1661 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Anke Van dermeersch aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de enorme toename van het aantal personen onder elektronisch toezicht – 1678 (2022-2023)	24

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over cyberveiligheid in het kader van Digitaal Vlaanderen – 912 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: Collega's, gezien onze volle agenda wil ik u herinneren aan de spelregels met betrekking tot het stellen van vragen om uitleg. Ik zal de spreektijden niet allemaal vermelden, maar ik vraag u toch enige discipline aan de dag te leggen en u enigszins te houden aan de timing, indien dat mogelijk is.

De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Voorzitter, collega's, minister-president, deze vraag dateert al van even geleden. Door omstandigheden kan ze nu pas worden gesteld. De laatste keer was dit door mijn eigen schuld, omdat ik er niet kon zijn. Mijn excuses daarvoor. De vraag is echter nog altijd zeer actueel, want diverse lokale besturen werden onlangs gehackt. Dit wijst nog maar eens op het belang van cyberveiligheid. Digitaal Vlaanderen, waarvoor u verantwoordelijk bent, heeft als opdracht de Vlaamse en lokale besturen bij het digitaliseren van hun dienstverlening te ondersteunen. Het agentschap heeft meer bepaald als missie "de digitale transformatie voor de overheid van morgen". Cyberveiligheid maakt daar vanzelfsprekend een fundamenteel onderdeel van uit. In het kader van die cyberveiligheid werd onlangs op Europees niveau de NIS2-richtlijn (netwerk- en informatiesystemen) goedgekeurd. Die richtlijn bevat de normen inzake de beveiliging van de netwerk- en informatiesystemen. In een groot aantal domeinen en sectoren, de zogeheten essentiële diensten, zullen de veiligheidsmaatregelen strenger worden en moeten incidenten worden gemeld. Lokale besturen vallen buiten het verplichte toepassingsgebied in de nieuwe richtlijn, maar lidstaten kunnen die er wel van toepassing op verklaren bij de implementatie van de richtlijn.

Minister-president, hoe ondersteunt Digitaal Vlaanderen momenteel de lokale besturen inzake cyberveiligheid?

Op welke manier zullen de recente cyberaanvallen op lokale besturen leiden tot bijsturingen in de omkadering en ondersteuning van lokale besturen binnen Digitaal Vlaanderen, of zijn er al bijsturingen gebeurd?

Wat is de houding van de Vlaamse Regering ten aanzien van afpersing bij hacking?

Zal Vlaanderen ervoor kiezen om lokale besturen toch op te nemen bij de implementatie van de NIS2-richtlijn?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer Vandenhove, eerst en vooral, excuuseer mij voor mijn laattijdigheid. U weet dat dat mijn gewoonte niet is. Ik dacht dat het om 2 uur was, en mijn goede medewerker hier liet me dit weten. Mijn excuses, dus. Dit is volledig mijn fout.

Ik kom tot uw vragen. Digitaal Vlaanderen ondersteunt de Vlaamse administratie en eveneens de lokale besturen via zijn informatieveiligheidsstrategie en informatieveiligheidsbeleid door middel van een risicogebaseerd raamwerk, bekend als het informatieclassificatieraamwerk (ICR). Dat afsprakenkader is verplicht voor de Vlaamse administratie, maar de lokale besturen zijn vrij om dat kader te volgen. Digitaal Vlaanderen zorgt voor de leiding, de organisatie en de werking van de werkgroep informatieveiligheid, die advies uitbrengt over diverse onderwerpen met

betrekking tot een veilige informatieverwerking. Deze werkgroep rapporteert op regelmatige basis aan het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid, waarin ook de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) is vertegenwoordigd. Vanuit de Vlaamse administratie werden in het verleden al diverse initiatieven genomen, waaronder cyberveilige gemeenten, een cofinanciering bij ICT-audits bij lokale besturen enzovoort, met als doel het vergroten van de informatieveiligheid bij de lokale besturen.

Daarnaast ondersteunt Digitaal Vlaanderen via zijn raamcontracten zowel de Vlaamse administratie als de lokale besturen. Deze dienstverlening bevat een uitgebreide set aan diensten ter bevordering van de veiligheid bij de verwerking van informatie via deze raamcontracten. De afname van deze contracten gebeurt natuurlijk op vrijwillige basis. Digitaal Vlaanderen biedt een brede waaier aan oplossingen die als veiligheidsbouwstenen kunnen worden ingezet bij het ontwikkelen van oplossingen, binnen de Vlaamse administratie en ook bij de lokale besturen. Die worden actief aangeboden aan alle dienstenleveranciers van de voornoemde overheden. Digitaal Vlaanderen werkt ook actief samen met ondersteunende ledenorganisaties zoals VVSG en Vlaamse ICT-organisatie (V-ICT-OR) om samen een veilige informatieverwerking en bewustwording inzake de achterliggende cyberveiligheidsproblematiek onder de aandacht te brengen.

Dan de bijsturingen ten gevolge van die 'attacks', die al niet meer zo recent zijn. Naar aanleiding van die incidenten werd in samenwerking met het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) het Cyber Response Team van de Vlaamse overheid opgericht. Deze organisatie zal in de eerste plaats inzetten op het ter beschikking stellen van adviezen en die in samenwerking met de ondersteunende ledenorganisaties verspreiden onder de lokale besturen en hun dienstenleveranciers. Het Cyber Response Team beantwoordt vragen vanuit de lokale overheden met betrekking tot informatieveiligheidsvraagstukken op basis van bestaande beleidslijnen vanuit het Vlaamse informatieclassificatieraamwerk, gecombineerd met aanbevelingen uit de audits van Audit Vlaanderen en bevindingen en adviezen op basis van de securityincidenten die werden gemeld aan het centrum voor cyberveiligheid van de federale overheid. Tot de oprichting werd beslist in de nasleep van de incidenten van eind december waaraan u refereerde. De opbouw van deze dienstverlening werd opgestart met enkele informatiesessies, waarop een 450-tal vertegenwoordigers van de lokale besturen aanwezig waren.

Het Cyber Response Team heeft de aangehaalde vragen beantwoord en werkt momenteel verder aan de aangebrachte onderwerpen die meer structuur en organisatie vergen.

Wat is onze houding ten opzichte van afpersing? Ik wil daar heel duidelijk in zijn: ik veroordeel die praktijken natuurlijk ten strengste. We buigen niet voor die druk en we zullen niet ingaan op dat soort eisen. Overgaan tot betaling in geval van afpersing betekent de facto dat we die businessmodellen ondersteunen. U zult het met mij eens zijn dat dat absoluut niet de bedoeling kan zijn.

We moeten onze energie steken in het onrendabel maken van die business, door de drempel zó hoog te leggen voor hacking – en dat doen we door te investeren in cyberveiligheid – dat de investering voor hackers dermate zwaar wordt dat men onverrichter zake afdruipt.

Dan kom ik aan uw laatste vraag, of we zullen kiezen om de lokale besturen op te nemen bij de implementatie van de NIS2-richtlijn. De NIS2-richtlijn verplicht strengere cybersecurityregels voor onder meer overheidsentiteiten, zowel centraal als decentraal. Het is aan de lidstaten om te beslissen of ze ook bij lokale besturen deze regels willen opleggen.

De Vlaamse overheid zal deelnemen aan de werkgroep die de NIS2-richtlijn omzet in nationale wetgeving, waarop de Vlaamse overheid haar strategie en beleid afstemt. De analyse en impact moeten nog worden gedetailleerd. De beslissing om de lokale besturen al dan niet op te nemen onder de verplichtingen van de NIS2-regelgeving zal worden bepaald door de resultaten van die oefening en eventueel bijkomende adviezen, waarbij de betrokken autoriteiten binnen de Vlaamse overheid richting zullen geven aan de finale positionering. We gaan dus kijken hoe we die NIS2-richtlijn nationaal gaan implementeren. En we gaan dan beslissen of het aangewezen is om de lokale besturen daarbij op te nemen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Minister-president, dank u wel. Het is goed dat er onmiddellijk gereageerd is na die cyberaanvallen van eind vorig jaar. Het is ook goed dat het Cyber Response Team opgericht is. U zegt dat u effectief alle betrokkenen samengebracht hebt met heel wat aanwezigen. Ik zou ervoor willen pleiten dat dat op regelmatige tijdstippen gebeurt zodanig dat we niet enkel ingrijpen op het ogenblik dat er dingen gebeuren, maar dat we eigenlijk preventief ingrijpen en ook de gemeentebesturen zoveel mogelijk ondersteunen in heel deze problematiek want dat is natuurlijk een beetje het gegeven: het is pas wanneer ze zelf met problemen geconfronteerd worden dat ze al dan niet eventuele maatregelen nemen. Het is goed dat Vlaanderen daar ondersteunt en dat ook de minister van Binnenlands Bestuur daar de nodige inspanningen doet om de gemeenten en steden daarmee te ondersteunen.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister-president, het is niet de eerste keer dat cyberaanvallen een onderdeel zijn van de vraagstelling in deze commissie. Ik denk terug aan de aanval op Belnet bijna twee jaar geleden waarin ook een zeer grootschalige aanval richting onze systemen was opgezet. In het antwoord dat u me toen gegeven hebt, hebt u ook verwezen naar het feit dat om het risico op cyberaanvallen verder te beperken er ook nood is aan een verdere internationale samenwerking, zowel met andere overheden alsook met een aantal grote ICT-spelers. Ik heb daar niets over gehoord in uw huidig antwoord. Op welke manier wordt verder werk gemaakt van die internationale samenwerking?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Digitaal Vlaanderen zit natuurlijk in een netwerk van andere overheden op Europees niveau. Daar is uitwisseling van bevin-
dingen van expertise. Dat is de manier waarop we internationaal samenwerken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Axel Ronse aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de oproep van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen voor een betere samenwerking tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten met het oog op een werkzaamheidsgraad van 80 procent – 1426 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Ergens begin februari kregen wij hier collectief een bericht binnen van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV). Daarin werd

bijna vermanend gezegd dat de Vlaamse Regering beter moet samenwerken met andere overheden. Ik vond dat persoonlijk – zeker ook de toon van dat bericht – bijzonder misplaatst, temeer omdat wij hier in ons Vlaams regeerakkoord hebben ingeschreven dat we naar 80 procent werkzaamheidsgraad willen. Gisteren was er nog iemand in de actualiteit die zei dat hij niet gaat werken, want dat zou hem toch maar 200 euro per maand extra opleveren. Er is een bevraging waar er gezegd wordt dat 7 op de 10 mensen die aan het werk zijn, vragen dat het stempelgeld een stukje zou worden verminderd. Wij hebben de publieke opinie mee.

We zien keer op keer dat zowel minister Crevits als haar opvolger, minister Brouns, nul komma nul komma nul op het rekest krijgt van de Vivaldi-regering, wanneer het gaat over de vraag naar activerende maatregelen.

Ik ga u twee voorbeelden geven. Wij willen op Vlaams niveau dat VDAB zelf kan beslissen of hij mag verwachten van iemand dat hij of zij actief op zoek gaat naar werk. We hebben heel lang moeten bedelen dat mensen die in tijdelijke werkloosheid zitten zich verplicht moeten inschrijven bij VDAB. En zo zijn er nog wel heel wat voorbeelden. Het enige wat we terugkrijgen van de Federale Regering zijn illustere uitnodigingen voor grote conferenties waar niets uit voortkomt, tenzij slogans van het PS-programma om 60-plussers – of bedrijven die onvoldoende 60-plussers aanwerven – te gaan bestraffen, sanctioneren. Of om mensen geen vijf, maar vier werkdagen per week te laten doen en als je er niet op ingaat, krijg je dan het bevel om dat grondig te gaan motiveren.

Dus ik vond die oproep niet oké. Wat ik wel deel, is de achterliggende bezorgdheid in die oproep. Namelijk dat er ondertussen al vier jaar van de legislatuur gepasseerd is en dat de maatregelen die we vragen van het federale niveau – en die ze ook asymmetrisch hebben ingeschreven – maar niet komen.

Mijn vraag is dan eigenlijk ook vrij simpel: ziet u binnen dat fameuze Overlegcomité – zoals de SERV ook zelf aanhaalt – mogelijkheden om toch nog een aantal doorbraken te forceren?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Uw vraag spitst zich toe op de werking van het Overlegcomité. In de gewone vergaderingen van het Overlegcomité zijn er twaalf leden. De helft van de leden zijn leden van de Federale Regering, ook is er een taalpariteit. De Vlaamse Regering telt er twee leden. Bovendien wordt er beslist bij consensus.

Ook bij het Overlegcomité gelden dus bepaalde evenwichten en leidt een niet-akkoord tot een blokkering. Ook bij het Overlegcomité wordt rekening gehouden met het aantal overheden in plaats van het aantal vertegenwoordigde burgers of het gewicht van de betrokken overheid.

Een makkelijke remedie voor het Overlegcomité is er volgens mij niet. Er zijn fundamentele stappen nodig om het Overlegcomité te doen beslissen. Dat geldt trouwens voor de besluitvorming in dit land in het algemeen.

Het SERV-rapport legt daar de vinger op de wonde. De bedenkingen die u aanhaalt, zijn terecht. Wij hebben vanuit de Vlaamse Regering zelf bij de Federale Regering aangedrongen op overleg, op asymmetrisch beleid, onder andere inzake het arbeidsmarktbeleid en onze ambitie om in Vlaanderen een werkzaamheidsgraad van 80 procent te kunnen bereiken. Dat hebben we rechtstreeks gedaan bij de federale overheid, daar hebben we in feite geen Overlegcomité voor nodig. Juist omdat je asymmetrisch beleid nodig hebt, terwijl het Overlegcomité bij consensus beslist, is dat niet het juiste vehikel om die vragen daar neer te leggen.

Vlaanderen heeft die ambitie van die 80 procent. In Vlaanderen is vrijwel iedereen overtuigd van de noodzaak. Het principe van het asymmetrisch arbeidsmarktbeleid staat ook ingeschreven in het federaal regeerakkoord, maar desondanks krijgen we federaal amper gehoor.

Daar zal een Overlegcomité naar mijn aanvoelen geen verschil in maken. Dat is een probleem van de bevoegdheidsverdeling en van de besluitvorming in dit land. Zoals ik al zei, bewijst ook deze situatie dat er fundamentele stappen nodig zijn om de Vlaamse welvaart te vrijwaren.

Dat wil niet zeggen dat we dit nu moeten laten liggen. Ik ben ervan overtuigd dat minister Brouns ook binnen het huidige kader de nodige initiatieven blijft nemen en blijft aandringen bij de federale collega's. Maar natuurlijk moet de federale overheid meewillen. Maar nog eens: het Overlegcomité is absoluut niet het juiste vehikel voor een doorbraak, wel dat we in rechtstreeks contact gaan met de federale overheid zelf.

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Dank u wel, minister-president, een zeer helder antwoord. Ik begrijp uit uw antwoord: het Overlegcomité is niet de piste om die maatregel van 80 procent werkzaamheidsgraad te halen, omdat Wallonië totaal andere maatregelen vraagt, Brussel ook. Vlaanderen vraagt heel activerende maatregelen, moet dat rechtstreeks doen met het federale niveau, dat daar ook het asymmetrische beleid voor ingeschreven heeft. Helaas – en u bevestigt dat – krijgen we daar telkens nul komma nul op het rekest, terwijl de noodzaak aan maatregelen wel zeer hoog is.

Ik doe met Maaike De Vreese elke vrijdag een bedrijfsbezoek, we horen daar maar één ding: niet de Oekraïne-crisis, niet de Brexit, niet covid heeft een rem op hun groei gezet, maar wel het tekort aan mensen. Ze vragen activerende maatregelen om dat op te lossen. We zijn op die manier de economische groei en welvaart fors aan het fnuiken op Vlaams niveau. Als we een aantal simpele maatregelen zouden invoeren – waarvoor we het federale beleid nodig hebben – zouden we wel weer die groei hebben en ook meer middelen om te gaan herverdelen, daar waar de noden het hoogst zijn.

Eigenlijk is het een beetje cynisch: de linkerzijde die Vivaldi samen met Open Vld mee bestuurt, zit hier in het Vlaams Parlement ook altijd te roepen en te tieren over tekorten aan mensen, maar blokkeert wel – samen met de PS en Ecolo – mogelijke maatregelen die we hier vragen om onze welvaart te doen groeien.

Minister-president: mijn vraag aan u is heel eenvoudig: blijf doorzetten, blijf bonken op die Vivaldi-poort, zodat we de maatregelen er toch nog door krijgen. So wieso gaan we vanaf 2024 voor Vlaams zelfbestuur.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Will do!

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kurt De Loor aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het dalende aantal overheidsopdrachten dat gegund wordt aan kmo's – 1601 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Koen Van den Heuvel aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de gunning van openbare aanbestedingen van lokale besturen aan lokale kmo's – 1691 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Minister-president, deze vraag zit een beetje op het snijvlak tussen uw bevoegdheden en die van uw collega-minister Somers. Ik had ze oorspronkelijk aan minister Somers gericht, maar uiteindelijk denk ik dat we ze breder kunnen trekken, vandaar dat ik ze nu specifiek aan u richt.

Uit nieuwe cijfers van de Europese Commissie blijkt dat het aantal overheidsopdrachten dat wordt gegund aan kmo's in dalende lijn zit. In 2020 werd 34 procent aan kmo's gegund. In 2021 was dat nog maar 28 procent. Ons land doet het daarmee slecht ten opzichte van andere Europese landen, en dat waarschijnlijk over de verschillende beleidsniveaus. Enkel Roemenië doet nog slechter. Tegelijk maken de cijfers duidelijk dat de deelname door kmo's aan overheidsopdrachten wel gestegen is. In 2020 was dat 54 procent, in 2021 was het 59 procent. Daarmee laten we nog zeven andere landen achter ons, maar horen we wel nog steeds bij de slechtste leerlingen van de klas.

Volgens UNIZO tonen de cijfers aan dat de toegenomen aandacht die er is om overheidsopdrachten toegankelijk te maken voor kmo's, wel degelijk loont. Kmo's vinden steeds beter de weg om deel te nemen aan gunningsprocedures. Maar die overheidsopdrachten dan ook effectief in de wacht slepen, blijkt een ander paar mouwen. UNIZO dringt er dan ook op aan dat alle goede intenties om opdrachten echt kmo-vriendelijker te maken, eindelijk worden omgezet in de praktijk. Er worden al een aantal initiatieven genomen, zowel op lokaal, federaal als Vlaams vlak.

Met Vooruit delen we de bekommernis dat overheidsopdrachten meer op maat van onze kmo's moeten worden opgesteld. Ze zijn namelijk de motor van onze werkgelegenheid en onze economie, maar worden vandaag al te vaak verdrongen door internationale bedrijven. Er is daarbij ook een belangrijke rol weggelegd voor onze lokale besturen om de kmo-vriendelijkheid van gunningsprocedures te verbeteren.

Minister-president, hoe reageert u op de Europese cijfers waaruit een dalend aantal gunningen aan kmo's blijkt? Zult u maatregelen nemen om kmo's meer kansen te geven bij overheidsopdrachten? Zo ja, welke maatregelen ziet u? En binnen welke termijn worden die dan gepland?

Ziet u mogelijkheden om specifiek lokaal verankerde kmo's meer kansen te geven bij een overheidsopdracht van een lokaal bestuur? Die laatste vraag zal ik ook nog eens herhalen bij uw collega Somers.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Voorzitter, ik zal het heel kort houden, want mijn vraag heeft nagenoeg dezelfde insteek als die van collega De Loor. Ik hoef de cijfers niet meer te herhalen.

Ik heb wel nog een nieuw cijfer gevonden in een schriftelijk antwoord dat u vorige week hebt gegeven, minister-president. Dat zou aantonen dat er voor 2022 eigenlijk geen verbetering in het vooruitzicht is. De deelname van kmo's aan aanbestedingen, die in de jaren 2019-2020 rond de 60 procent draaide, zou dalen tot amper 50 procent in 2022. Dat is dus nog een minder goed cijfer dan in 2021.

Het zijn dan ook terechte vragen die worden gesteld door de collega en mezelf, enerzijds aan minister Somers, om de lokale verankering van de lokale kmo's ook bij onze lokale besturen te onderstrepen. Maar daarnaast heb ik ook dezelfde vragen voor u, minister-president. Ik luister met aandacht naar uw antwoorden.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, de Europese cijfers moeten een beetje genuanceerd worden, aangezien ze enkel grotere opdrachten omvatten, namelijk deze die zich situeren boven de Europese drempels voor bekendmaking. Deze opdrachten zijn dus sowieso omvangrijker en onderworpen aan complexe administratieve regels. In de toekomst zullen vollediger cijfers beschikbaar zijn dankzij het nieuwe e-Procurement-platform en de recent uitgebreide rapporteringsverplichtingen uit de wetgeving. Bovendien geven de Europese cijfers die op België betrekking hebben geen inzichten in de cijfers voor de Vlaamse administratie. De cijfers voor de Vlaamse administratie, waarover wij beschikken dankzij de toepassing eDelta, geven een beter beeld en omvatten ook opdrachten onder de Europese drempels.

Uit de cijfers over overheidsopdrachten geplaatst door de Vlaamse administratie blijkt dat sedert 2018 voor gemiddeld 68 procent van de percelen één offerte afkomstig is van een kmo. Bovendien wordt in gemiddeld 77 procent van deze gevallen het perceel gegund aan een kmo. De cijfers tonen dus aan dat op ruim twee derden van de percelen minstens één kmo inschrijft. Dat is een goede indicator voor de toegankelijkheid van de overheidsopdrachten.

De vaststelling dat in meer dan driekwart van de dossiers de opdracht wordt gegund aan een kmo toont bovendien aan dat het voor kmo's wel degelijk loont om deel te nemen aan overheidsopdrachten. Dat neemt niet weg dat de kmo-participatie aan overheidsopdrachten nog beter kan. De Vlaamse overheid neemt hiervoor diverse initiatieven, die ik u graag toelicht als antwoord op uw tweede vraag.

Het verhogen van de kmo-participatie aan overheidsopdrachten blijft natuurlijk een van de strategische doelstellingen van de Vlaamse overheid. Er zijn de voorbije jaren reeds diverse overkoepelende initiatieven genomen, waaronder het project Sandbox Vlaanderen, het programma 'Innovatieve overheidsopdrachten', de richtlijnen voor stipte betalingen bij overheidsopdrachten en de veralgemeende uitrol van e-invoicing, met specifieke aandacht voor de kleine ondernemingen. Verder heeft de Vlaamse overheid het project 'Kmo-participatie aan overheidsopdrachten' in het leven geroepen, om enerzijds de eigen aankopers te sensibiliseren om meer in te zetten op kmo-participatie, en anderzijds de kmo's te overtuigen om mee te dingen bij die overheidsopdrachten.

Ik heb sinds eind 2021, samen met de vertegenwoordigers van de kmo's en andere private actoren zoals Embuild Vlaanderen en UNIZO, reeds vier evenementen georganiseerd. Op deze evenementen kwamen getuigenissen van kmo's en aanbesteders aan bod, samen met goede praktijken, juridische tips, knelpunten en oplossingen. In september 2022 werd een kmo-beurs georganiseerd onder het motto 'Welkom kmo'. Met een vijfhonderdtal deelnemers was deze beurs een succes. Alle informatie hierover is beschikbaar op de [website](#) van de Vlaamse overheid.

In 2023 zal een leidraad worden gepubliceerd die de ervaringen uit de evenementen bundelt. Met de vertegenwoordigers en de private actoren wordt bekeken

welke acties hier kunnen worden ondernomen. Daarnaast zal ook het initiatief worden genomen om eigen aankopers verder te sensibiliseren rond kmo-participatie. Er zal tevens worden gecommuniceerd over het nieuwe platform dat de toegang tot overheidsopdrachten verder zal faciliteren. Uiteraard verwacht ik ook van de vertegenwoordigers van de kmo's de nodige initiatieven om hun leden verder te stimuleren om deel te nemen aan de overheidsopdrachten.

Lokale besturen kunnen de lokaal verankerde kmo's zeker betrekken bij overheidsopdrachten. Dat moet natuurlijk wel gebeuren conform de wetgeving rond overheidsopdrachten. Ik stel vast dat de verschillende partnerorganisaties – de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en UNIZO – initiatieven hebben uitgewerkt om een meer kmo-gericht lokaal economisch beleid hoger op de agenda te zetten. Daarbij wordt uiteraard ook aandacht besteed aan overheidsopdrachten. Intussen zijn er ook veel lokale besturen die een lijst opstellen met stadsleveranciers die kunnen worden gecontacteerd bij het marktonderzoek en de voorbereiding van een overheidsopdracht. Het houden van marktconsultaties voorafgaand aan de opstart van de plaatsingsprocedure is een van de efficiëntste manieren om hindernissen voor ondernemingen en kmo's in het bijzonder weg te nemen. Zo worden ondernemers actiever en nauwer betrokken bij de overheidsopdrachten van het lokale bestuur, terwijl aankopers ook een beter inzicht krijgen in potentiële oplossingen voor hun noden en in de mogelijke aanbieders op de markt. De kern van de zaak is dat er zowel aan de zijde van de overheden als van de kmo's verder wordt ingezet op sensibiliseren en begeleiden. Ik stel vast dat daarrond op alle niveaus actie wordt ondernomen.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Bedankt voor uw antwoord. Het is inderdaad een win-winsituatie. Als er meer overheidsopdrachten worden ingetekend en daadwerkelijk ook worden toegekend aan die kmo's, dan is dat een win-winsituatie voor zowel de Vlaamse overheid als voor de steden en gemeenten, omdat dat toch ons weefsel is, ons economisch weefsel, dat mee zorgt voor tewerkstelling en welvaart. Het is dus ook de motor van de investeringen, zowel lokale investeringen, die garant staan voor 35 procent van de publieke investeringen, als Vlaamse investeringen.

Het is inderdaad op verschillende niveaus dat het moet worden opgenomen, dat daar werk van moet worden gemaakt: federaal, Vlaams, provinciaal, lokaal. Minister-president, u zegt dat er al een reeks initiatieven worden genomen, en ik heb er daarnet ook naar verwezen. Maar het is goed dat die knelpunten worden gedetecteerd, dat die worden opgelijst, zodat daarvan kan worden vertrokken.

U zegt dat we in 2023 dat actieplan zullen lanceren. Wanneer mogen we dat precies verwachten, is dat in het voorjaar of het najaar?

Wat de lokale besturen betreft: ik denk dat het daar ook heel handig zou zijn mocht er een uitwisseling komen van best practices. Ik heb ook vernomen dat de stad van de voorzitter van deze commissie daar al een heel eind mee staat. Misschien is dat ook een idee, want we mogen zeker niet doof blijven voor de noodkreet van UNIZO en van de kmo's.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (cd&v): Bedankt voor uw antwoord. Ik denk dat het duidelijk is dat er in deze commissie en ook in de regering dezelfde bekommernis wordt gedeeld, en dat er ook actie rond wordt ondernomen. Het is voor alle partijen goed, zowel de overheid – Vlaams of lokaal – als de kmo's, dat de economische motor draait, en dat er investeringen worden gedaan tegen de beste prijs-kwaliteitverhouding. Dan wint iedereen.

Ik denk dat er werk van moet worden gemaakt om die knelpunten op te lossen. Het actieplan 'Draaiboek voor de lokale besturen' is er daar een van. Minister Somers heeft dat al een tijdje geleden aangekondigd, dus het zou leuk zijn om dat in de loop van het jaar ook daadwerkelijk te zien.

Minister-president, ten tweede hebt u in uw antwoord ook al cijfers gegeven over wanneer aanbestedingen worden opgedeeld in meerdere percelen. Misschien is dat toch wel een interessante denkpiste, dat dat een leidraad kan zijn om ook lokale besturen bij te staan om een aanbesteding te optimaliseren, door die aanbesteding in percelen te verdelen. Zo kan dan de kans op deelname van kmo's duidelijk stijgen.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega Van den Heuvel, wat die meerdere percelen betreft, hebben we eigenlijk een heel goed voorbeeld gehad met het contract voor Digitaal Vlaanderen. Dat was vroeger één monstercontract – vanwege de grootte, voor alle duidelijkheid – en daaruit hebben we natuurlijk geleerd dat weinig bedrijven in staat zijn om op het geheel te bieden. We hebben dat vorig jaar of twee jaar geleden, toen we die aanbesteding opnieuw gedaan hebben, opgedeeld in vijf deelaanbestedingen, in vijf percelen. En dan zagen we inderdaad dat er dan veel meer kmo's in staat waren om daarop in te spelen.

Mijnheer De Loor, wat de juiste timing betreft: men is daaraan nog aan het werken, dus ik heb daar op dit moment geen timing voor. De administratie heeft mij gezegd dat het voor de loop van 2023 is, dus ik hoop dat dat dan niet met de kerstvakantie is, maar eerder na de zomer. Maar ik heb geen concrete data.

De voorzitter: De heer De Loor heeft het woord.

Kurt De Loor (Vooruit): Dan kijk ik uit naar het Vlaams actieplan dat daar zal worden gelanceerd. Want nogmaals, die lokale ondernemingen en die kmo's versterken het economische weefsel van Vlaanderen en van de gemeenten. We moeten daar dus zeker verhoogde aandacht voor hebben.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het Vlaams Datanutsbedrijf en data-uitwisseling tussen bedrijven – 1602 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister-president, het Vlaams Datanutsbedrijf is ook al een paar keren aan bod gekomen in deze commissie. In De Tijd van woensdag 15 februari stond een artikel met als titel 'Vlaams Datanutsbedrijf mag geen concurrent zijn van privébedrijven'. Voor wie het nog niet gehoord zou hebben: het Vlaams Datanutsbedrijf dient eigenlijk om onze data-economie aan te zwengelen, om data beter te laten circuleren tussen bedrijven en burgers. De basis daarvoor is de Solid-technologie (Social Linked Data). Het is ook de bedoeling dat er data-kluizen opgezet zullen worden.

De algemeen directeur van de technologiefederatie Agoria Vlaanderen zei en ik citeer: "Het Vlaams Datanutsbedrijf kan een belangrijke rol spelen in de nog piepjonge data-economie, maar moet meer focussen op data-uitwisseling tussen de bedrijven en mag geen concurrent worden van de privé." De data-expert van Agoria vindt het

cruciaal dat het Datanutsbedrijf toegang geeft tot de Europese data-economie en dat het kan connecteren met meer gerelateerde Europese initiatieven, zodat Vlaamse bedrijven ook meerwaarde kunnen creëren in de Europese data-economie.

Minister-president, wat is uw reactie op de kritiek van Agoria?

Zult u gevolg geven aan de kritiek? Zo ja, op welke manier zal dat gebeuren? Zo nee, waarom niet?

Welke beleidsinitiatieven plant u nog te nemen die meer zullen focussen op die data-uitwisseling tussen bedrijven?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel, mijnheer De Roo. Allereerst benadruk ik dat in het krantenartikel waar u naar verwijst Agoria ook het belang van de vlotte toegang tot data voluit erkent, en daarin dus ook de missie van het Vlaams Datanutsbedrijf ondersteunt.

Het Vlaams Datanutsbedrijf wil, als verkeerswisselaar van data, bedrijven versterken in de data-economie. Met expertise en schaalbare diensten neemt het de juridische en technische barrières weg voor bedrijven om data vlot en veilig te laten samenwerken. Dat kan het Datanutsbedrijf realiseren omdat het neutraal is ten opzichte van de private markt en geen belang heeft bij de inhoudelijke businessdomeinen.

Het Vlaams Datanutsbedrijf zet – dat is helemaal in lijn met de nieuwe ‘Europese Data Governance Act’ – in op de ontwikkeling en de uitrol van ‘data spaces’ in Vlaanderen. Dergelijke dataruimten moeten worden begrepen als de aanzet tot een nieuwe Europese interne markt voor data, waar ook persoonsgegevens en confidentiële bedrijfsgegevens veilig zijn. Bedrijven zullen er een gemakkelijke en vlotte toegang hebben tot een krachtig netwerk van datadiensten van hoge kwaliteit, waardoor onze bedrijven sterker kunnen groeien en op deze manier nieuwe welvaart creëren voor onze samenleving. De kritische succesfactor hiertoe is de betrokkenheid en het vertrouwen van de burger maximaliseren, aangezien in zo goed als elke dataruimte ook persoonsgegevens gedeeld zullen moeten worden en een consistente aanpak en beleving naar de burger noodzakelijk zijn.

In het artikel benadrukt Agoria dat het Vlaams Datanutsbedrijf vooral op de data-uitwisseling tussen de bedrijven moet focussen. Vandaag legt het Datanutsbedrijf reeds de focus op het vlotter laten verlopen van data-uitwisseling tussen de bedrijven. Ik volg de kritiek in die zin dus niet. Mogelijk is door de grotere focus in de brede pers op het burgeraspect, met de sprekende voorbeelden van de data-kluizen, een foute indruk ontstaan die niet met de realiteit overeenstemt.

Het is duidelijk een gecombineerd verhaal: het ene kan niet zonder het andere. Bedrijven kunnen vlotter en veiliger aan data geraken voor innovatieve toepassingen, ook aan confidentiële gegevens van bedrijven en persoonsgegevens van burgers als die bedrijven en burgers de volle controle behouden over hun data en wat ermee gebeurt. Het is een en-en-verhaal.

Het Vlaams Datanutsbedrijf zet hierbij in op twee types van oplossingen: enerzijds ontwikkelt en realiseert het zogeheten ‘data collaboration platforms’ die direct inzetbaar zijn voor het kruisen en het verrijken van gevoelige bedrijfsgegevens, zonder betrokkenheid van de burger. Voorbeelden daarvan zijn het Kabel- en Leiding-informatieplatform (KLIP), het Generiek Informatie Platform Openbaar Domein (GIPOD) en het Vastgoedinformatieplatform (VIP) die reeds in gebruik zijn of in fase van uitrol. In het domein van het opzetten van b2b-bouwmaterialen-gerelateerde datacollaboratie loopt momenteel een haalbaarheidsonderzoek in samenwerking met de bouwsector.

Anderzijds zal het Vlaams Datanutsbedrijf via businesspartners de persoonlijke digitale datakluis aanbieden aan elke burger, als een noodzakelijk en krachtig instrument om de burger mee inspraak en betrokkenheid te geven in de wijze waarop haar of zijn persoonsgegevens in de dataruimten tot bij partijen vloeien die ze vertrouwen. Dit gebeurt volgens het principe van dataminimalisatie en volgens de hoogste veiligheidsstandaarden. Het is dus een en-en-verhaal.

Of ik gevolg ga geven aan de kritiek van Agoria? In het eerste antwoord heb ik de dubbele finaliteit van het Vlaams Datanutsbedrijf toegelicht: er is een engagement naar de burgers en naar de brede samenleving. In deze context laat het Datanutsbedrijf burgers veilig deelnemen aan nieuwe innovatieve diensten, zonder dat ze de controle over hun data moeten afgeven. Tegelijk opent het Vlaams Datanutsbedrijf nieuwe businessmogelijkheden voor ondernemingen door de dataruimten in Vlaanderen te ontwikkelen en zodoende meer data inzetbaar te maken, ook confidentiële bedrijfsgegevens en persoonsgegevens.

In die zin klopt de indruk niet dat er enkel of vooral gefocust wordt op de burger en minder op de data-uitdagingen van bedrijven. Het Vlaams Datanutsbedrijf zet zelfs in eerste instantie in op het realiseren van nieuwe mogelijkheden voor bedrijven om innovatieve datagedreven diensten naar de eindconsument te brengen. Getuige hiervan zijn de meerdere strategische samenwerkingen tussen bedrijven en het Vlaams Datanutsbedrijf.

Het Vlaams Datanutsbedrijf heeft reeds een intensieve samenwerking met Agoria in het kader van de Belgian Data Spaces Hub, waarin het Vlaams Datanutsbedrijf kernpartner is. We zullen daar samen met Agoria versterkt op inzetten, om de rol van het Vlaams Datanutsbedrijf als partner en b2b-speler nog helderder in de verf te zetten. Daarvoor heeft mijn administratie nog deze maand een overleg met Agoria.

Om deze dataruimten in Vlaanderen te kunnen realiseren, is het Vlaams Datanutsbedrijf rechtstreeks betrokken bij initiatieven van de Europese Commissie. Het Vlaams Datanutsbedrijf doet dat in nauwe samenwerking met de partners SolidLab Vlaanderen en de wereldwijde MyData-beweging, die ik onlangs nog ontmoet heb in Finland. Door naadloos aan te sluiten op de Europese Data Spaces-strategie, creëert het Vlaams Datanutsbedrijf kansen voor bedrijven die actief zijn in Vlaanderen om te schitteren op internationaal niveau. In die missie hebben we zeker de steun van Agoria, zo lees ik ook in dat artikel.

Welke beleidsinitiatieven zijn er nog gepland? Zoals ik reeds aangaf, legt het Vlaams Datanutsbedrijf vandaag al de focus op data-uitwisseling tussen bedrijven. Door data te laten samenwerken, ontstaan data-ecosystemen die zich bij uitstek afspelen tussen bedrijven – business-to-business, dus. Als b2b-bedrijf zal het Vlaams Datanutsbedrijf de ondernemingen ondersteunen bij het veilig implementeren van nieuwe toepassingen en het opzetten van duurzame data-ecosystemen. De uitdaging zit hem erin om bedrijven vlotter toegang te geven tot data, ook confidentiële gegevens van bedrijven en persoonsgegevens van burgers. Als we die uitdaging willen aanpakken, kan dat alleen door die bedrijven en burgers de volle controle te geven over hun eigen data.

Daarnaast zal ik via Flanders Technology and Innovation structureel inzetten op nieuwe datatechevoluties en de uitbouw van een ecosysteem van datatechbedrijven, bedrijven die door middel van innovatieve technologie en slimme data-uitwisseling Vlaanderen als regio kunnen versterken in de toekomstige data-economie.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Bedankt voor uw antwoord, minister-president. Het geeft u de kans om die dubbele finaliteit, die mee in het oprichtingsdecreet zat en die in de communicatie eigenlijk ook breed aanwezig was, nog eens in de verf te zetten.

Dat is ook goed. We moeten werken aan het vertrouwen van de burger. Dat hebt u ook gezegd. Maar we moeten natuurlijk ook werken aan het vertrouwen van bedrijven om in te stappen in zo'n systeem.

Het tweede onderdeel van de kritiek hebt u iets minder belicht, maar u hebt het wel behandeld. Daar zeggen ze dat we moeten opletten dat Vlaanderen geen eiland wordt en dat de technologie waarin we aan het pionieren zijn, niet gewoon in het kleine Vlaanderen blijft, maar dat we dat voldoende kunnen opschalen richting Europa. U hebt aangehaald dat het Vlaams Datanutsbedrijf betrokken is bij de initiatieven van de Europese Commissie. Ik denk dat we daar zeer nauwgezet de vinger aan de pols moeten houden, niet enkel via de Europese Commissie, maar ook met betrekking tot de initiatieven die de landen rondom ons aan het nemen zijn. De Solid-technologie is veelbelovend, maar het kan natuurlijk ook zijn dat andere landen voor andere technologieën kiezen. Dan moeten we zien dat die technieken compatibel zijn en goed op elkaar inhaken.

Ik heb geen bijkomende vragen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katrien Partyka aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de optimale organisatie van het crisisbeheer en de rol van de lokale besturen en de gewesten daarin
– 1641 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: Mevrouw Partyka heeft het woord.

Katrien Partyka (cd&v): De afgelopen jaren hebben we ons deel van de crisissen wel gehad: corona, Oekraïne, de energiecrisis. Maar ook de jaarlijks weerkerende watercrisis maakt dat we eigenlijk allemaal in een soort permanente staat van crisisbeheer zijn, en dat dat ook top of mind is bij heel veel besturen. Er is ook heel wat in beweging in het landschap. We hebben het voorstel gehad van minister Verlinden over de begroting van de politiezones, maar er is ook vooral een expertencommissie aan het werk, federaal, om aanbevelingen te formuleren rond veiligheidscultuur.

Die commissie, met als voorzitter de gouverneur van Luxemburg, Olivier Schmitz, wordt bijgestaan door deskundigen, onder meer uit de gewesten, om een verbeterde of een meer duurzame risicocultuur in ons land te creëren. Op 15 februari hebben ze hun rapport voorgesteld aan de overkant. Er was onder andere sprake van meer bovenlokale samenwerking.

Ik moet zeggen dat ook het Nederlandse voorbeeld met de veiligheidsregio's heel erg aanspreekt. Er zijn dan 25 veiligheidsregio's waar burgemeesters meer samenwerken, en waar één soort superburgemeester in geval van crisis verantwoordelijk is voor de aansturing. En zo is er dus een duidelijke structuur in het crisisbeheer – meer dan bij ons het geval is, eerlijk gezegd.

Ik heb daarover drie vragen. Ik twijfel er niet aan dat u de werkzaamheden van de commissie volgt. Maar welke bijdrage leveren we daar als Vlaanderen, welke accenten leggen we daar?

Bij iedere crisis botsen we op het feit dat er, naast het federale crisisbeheer, ook altijd heel wat Vlaamse bevoegdheden – huisvesting, tewerkstelling ... – belangrijk zijn in dat crisisbeheer. Hoe zien we daar de samenwerking, en hoe kunnen we vooral die Vlaamse veiligheidscultuur verbeteren en aanvullend laten werken op de federale?

Mijn derde vraag gaat over het Nederlandse voorbeeld, met een heel duidelijke structuur in geval van crisis. Vindt u dat een goed voorbeeld? Is de werking met die veiligheidsregio's ook iets wat bij ons mogelijk zou kunnen zijn in de aanpak van crisissen, ook samen met de referentieregio's die we onlangs hebben goedgekeurd?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mevrouw Partyka, u vroeg of wij een inbreng in de werkzaamheden van die commissie leveren. Er is een inbreng in de werkzaamheden van de expertencommissie-De Witte door Jeroen Windey. Hij is leidend ambtenaar van het Agentschap Binnenlands Bestuur en is lid van deze commissie. Het Coördinatie- en Crisiscentrum van de Vlaamse overheid (CCVO) werd uitgebreid bevraagd door de commissievoorzitter in oktober 2022 over zijn rol bij het extern crisisbeheer en de crisisorganisatie binnen de Vlaamse overheid. Zowel door de heer Windey als door het CCVO werd het belang van samenwerking met alle partners in het crisisbeheer benadrukt. Specifiek werd de rol van de deelstaten in het crisisbeheer beklemtoond. (N.v.d.r.: Het kabinet van minister-president Jambon vraagt ons de volgende verduidelijking aan het verslag toe te voegen: "Jeroen Windey is ten persoonlijke titel lid van de commissie-De Witte, vanuit zijn expertise met onder meer de COVID-19-crisis.")

U vraagt ook welke elementen ik noodzakelijk acht om tot een duurzame risicocultuur te komen. Een duurzame risicocultuur speelt zich af op verschillende niveaus. Vanuit de Vlaamse overheid zetten we sterk in op een proactieve aanpak voor onze eigen risicocultuur. De entiteiten worden jaarlijks beoordeeld op de maturiteit van hun risicomanagement door Audit Vlaanderen. Het CCVO biedt ondersteuning aan de Vlaamse overheidsentiteiten voor hun crisis-, risico- en bedrijfscontinuïteitsmanagement, via kennisproducten en raamcontracten. Daarnaast werkt het CCVO aan de uitrol van een vakgroepgemeenschap met experts uit de Vlaamse overheid, om zo kennisborging en -verrijking inzake risicocultuur binnen de entiteiten te verzekeren.

Binnen de Vlaamse overheid hebben de uitvoerende agentschappen ook zelf een uitgebouwde crisisparaatheid met preventie, vroegtijdige waarschuwingssystemen en een geoefend crisisbeheer. Ook daar worden concrete stappen gezet rond risicobewustzijn en preventie, om zo te evolueren naar een volwaardige risicocultuur.

Als Vlaamse overheid zetten we vanuit onze bevoegdheden ook in op een risicocultuur bij de lokale besturen, bijvoorbeeld rond cyberveiligheid. In het kader van het project Cyberveilige Gemeenten werken het Agentschap Binnenlands Bestuur, Digitaal Vlaanderen en Audit Vlaanderen samen met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) aan het opbouwen van de cyberveiligheid van lokale besturen. Inzetten op sensibilisering en bewustmaking is daar een belangrijk onderdeel van.

Het Nationaal Crisiscentrum heeft een rol op het vlak van noodplanning, en dus ook in het anticiperen op bedreigingen die zich kunnen voordoen in onze maatschappij. Er is een uitgebouwde samenwerking tussen het Nationaal Crisiscentrum en het CCVO. Zo is het CCVO betrokken bij diverse projecten van het Nationaal Crisiscentrum, zoals het codificatieproject van de noodplanningswetgeving en de uitwerking van nationale noodplannen, waarbij het CCVO ook waakt over de rol van de deelstaten.

Momenteel werkt het Nationaal Crisiscentrum een grote risicobeoordeling van de nationale risico's uit, het zogenaamde Belgian National Risk Assessment. Ruim zeventig experts vanuit de Vlaamse overheid beoordelen mee de 118 unieke en relevante risico's. Het CCVO vervult een faciliterende rol en volgt deze risicobeoordeling op. Ondertussen zet het CCVO, samen met Audit Vlaanderen, stappen naar de uitwerking van een specifiek Vlaams overheidbreed risicomanagement, dat voortbouwt op dat Belgian National Risk Assessment.

Dan is er de Nederlandse aanpak van het crisisbeheer. De noodplanning is de wettelijke basis van het crisisbeheer in ons land. Bij een lokale crisis worden de operationele aspecten van het crisisbeheer door de burgemeester en de lokale crisiscel aangepakt. Wanneer een crisis niet beperkt is tot het grondgebied van een gemeente kan een provinciale noodplanningsfase worden afgekondigd. Daarbij worden de gouverneur en de provinciale crisiscel ingeschakeld. Bij de nationale fases zijn de bevoegde minister van Binnenlandse Zaken en het Nationaal Crisiscentrum initieel aan zet.

Lokale besturen kunnen zeker baat hebben bij een intergemeentelijke samenwerking om de capaciteit voor crisisbeheer maar ook de crisisparaatheid met elkaar te delen. Waar in Nederland de veiligheidsregels net bedoeld zijn om het crisisbeheer bovenlokaal aan te pakken, hebben de referentieregels in Vlaanderen in eerste instantie een ander doel. Vandaag staat niets lokale besturen in de weg om binnen de referentieregio afspraken te maken over een gebundelde capaciteit voor het crisisbeheer. Het initiatief hiervoor ligt bij de lokale besturen.

De aanbeveling van de federale expertencommissie-De Witte zijn normaliter richtinggevend voor een aanpassing van de wetgeving met betrekking tot de noodplanning. Vanuit Vlaanderen volgen we dat accuraat op en zullen we ook bekijken hoe we ons hierop moeten organiseren. Wanneer bovenlokale samenwerking een minder vrijblijvend onderdeel wordt van een aangepast kader voor het crisisbeheer zullen we uiteraard bewaken dat ze past binnen het kader van de Vlaamse regiovorming.

Met mijn ervaring als federaal minister van Binnenlandse Zaken denk ik dat we een verticale integratie zouden moeten hebben. De brandweerzones zijn, bijna per definitie, groot. De politiezones en de eerstelijnsgezondheidszones zouden eigenlijk binnen een brandweerzone moeten passen, zodat dit verticaal geïntegreerd is. Dan zou je met de gemeenten die een politiezone omvatten een veiligheidsambtenaar kunnen aanstellen. Daar moeten we naartoe evolueren. U begrijpt dat dit een ingrijpende visie is. De brandweerzones beginnen zich te stabiliseren. Ik deel de visie van minister Verlinden, die ik goed heb angehooord: zij wil tot grotere politiezones komen. Mijn insteek daarbij zou zijn dat de optelsom van politiezones een brandweerzone zou moeten omvatten, zodat we daar niet opnieuw een lappendeken creëren. Dat speelt zich eerder op het federale niveau af. De bevoegdheid voor de lokale besturen ligt dan weer bij ons. We moeten daar in dialoog met elkaar treden.

De voorzitter: Mevrouw Partyka heeft het woord.

Katrien Partyka (cd&v): Minister-president, dank u wel voor uw interessante antwoord. Het bevat heel veel informatie. Ik deel helemaal uw mening over de verticale integratie. Ik begrijp ook dat de bevoegdheidsverdeling het niet helemaal mogelijk maakt om dat zo efficiënt mogelijk te doen. Maar ik denk toch dat er met die expertencommissie een gelegenheid is om vanuit Vlaanderen de lokale samenwerkingen meer te faciliteren.

U zegt dat niets de lokale besturen in de weg staat om samen te werken. Dat is misschien toch wel het geval. De noodplanning bijvoorbeeld is per definitie per gemeente. Er is geen mogelijkheid om dat samen te doen. We zouden daarover vanuit Vlaanderen, vanuit het regiodenken, vanuit het samenwerkingsdenken zeker enkele suggesties kunnen geven. Het is misschien interessant om het in deze commissie of in de commissie Binnenlands Bestuur eens te hebben over de rapporten of over de aanbevelingen die Vlaanderen daarover vanuit het CCVO doet.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dit is een interessante gedachtewisseling.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stijn De Roo aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de plaats van Vlaanderen in de Digital Economy and Society Index van de Europese Commissie – 1671 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister-president, recent raakte bekend dat Vlaanderen voor het eerst in de Europese top 10 staat op het vlak van e-government. Dat blijkt uit de Digital Economy and Society Index (DESI), aan de hand waarvan de Europese Commissie de voortgang van de digitale economie en samenleving meet.

Sedert de coronacrisis heeft de digitalisering van de hele samenleving een hoge vlucht genomen. De inzet van digitale toepassingen heeft het de voorbije jaren mogelijk gemaakt om de samenleving draaiende te houden, niettegenstaande de moeilijke omstandigheden met lockdowns en verplicht thuiswerk. Dat de Vlaamse overheid erin is geslaagd om Vlaanderen naar de top van die ranking te sturen, is ontegensprekelijk een succes te noemen. Het toont, zoals het rapport ook duidelijk stelt, dat Vlaamse initiatieven zoals Vlaanderen Radicaal Digitaal en het Vlaams Datanutsbedrijf hun vruchten beginnen af te werpen. U hebt terecht de ambitie uitgesproken om verder naar de top van de ranking door te stoten.

De cijfers uit het rapport tonen aan dat het gebruik van de digitale dienstverlening van de overheid sterk is toegenomen. Zowat 75 procent van de Vlaamse internetgebruikers had het afgelopen jaar online contact met de overheid, een toename van 8 procentpunten ten opzichte van het jaar voordien. De Vlaamse overheid biedt ook ondersteuning bij het invullen van overheidsformulieren door persoonlijke informatie vooraf in te vullen. Voor acht van de tien diensten moeten gebruikers niet meer al hun persoonlijke informatie zelf invullen.

In het rapport worden ook een aantal aanbevelingen geformuleerd, zoals het intensiveren van het ICT- en internetgebruik en het verwelkomen van nieuwe gebruikers, het vergroten van de toegankelijkheid van digitale overheidsdiensten en het stimuleren van de samenwerking tussen burgers, lokale overheden en het gewest om de impact van open data te verbeteren.

Ik heb een aantal vragen voor u, minister-president. Welke verdere stappen plant u om de ambitie te realiseren om verder door te stoten naar de top van de ranking, bijvoorbeeld de top 5?

Op welke manier zult u omgaan met de gedane aanbevelingen, zoals de verhoging van de transparantie van het dienstverleningsproces en het verbeteren van de technische toegankelijkheid voor burgers met een visuele of een auditieve beperking?

Er wordt ook gesteld dat lokale overheden vaak het eerste contactpunt zijn tussen de burger en de overheid en dat zij dan ook een geschikte partner zijn om het gebruik van open data bij burgers en ondernemers verder te bevorderen. Hoe zult u daar, in samenwerking met de minister bevoegd voor Binnenlands Bestuur, verder op inzetten?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Mijnheer De Roo, welke verdere stappen nemen we om in de top vijf te raken? U hebt gezegd 'aan de top'. De ambitie was top 5.

In opdracht van het Stuurorgaan Vlaams Informatie- en ICT-beleid is eind 2022 inderdaad opnieuw een onderzoek uitgevoerd naar het presteren van de Vlaamse digitale

overheid, als een onderdeel van de meer omvattende DESI, het instrument van de Europese Commissie om de voortgang naar een digitale samenleving te kunnen meten. In dat onderzoek werd gefocust op het aspect digitale publieke diensten.

Het verheugt me dat uit dat onderzoek blijkt dat de Vlaamse digitale overheid dit jaar met een stijging van drie posities ten opzichte van vorig jaar de top 10 van Europa betreedt. De ambitie is dus de top 5. De afstand tussen ons en Spanje, dat op nummer 5 staat, bedraagt slechts 2 procentpunten. De ambitie ligt dus stilaan binnen handbereik om voor het einde van deze regeerperiode aan te sluiten bij de Europese top 5.

Om daar daadwerkelijk in te slagen, moeten we ervoor zorgen dat nog meer burgers digitaal contact hebben met de Vlaamse overheid. Om het kwart van de Vlaamse burgers dat de digitale overheid nu nog niet gebruikt, toch te bereiken, dienen we de digitale drempels te verlagen. Ik ga daar zo meteen wat dieper op in, in antwoord op uw tweede vraag.

Daarnaast dienen ook nog een aantal diensten bij de Vlaamse en de lokale overheid gedigitaliseerd of verder gedigitaliseerd te worden. Een aantal van die diensten, zoals de aangifte van adreswijziging door niet-Belgen, zullen gedigitaliseerd worden in het kader van de uitvoering van de Europese Single Digital Gateway-verordening tegen december van dit jaar. Andere diensten bij de lokale overheden, zoals de geboorteaangifte, zullen in het kader van het relanceproject Gemeente zonder Gemeentehuis dit jaar gedigitaliseerd worden.

Ten slotte zullen we het gebruik van open data verder stimuleren via de nieuwe Datavindplaats, die de datasets van Vlaamse overheidsinstanties op een centraal platform bundelt. Ik kom daar zo meteen nog op terug in mijn antwoord op uw derde vraag.

Ongetwijfeld zal dat alles onze score bij de volgende meting van de DESI 'digitale publieke diensten' voor Vlaanderen beduidend verhogen.

Met de aanbevelingen om de transparantie van het dienstverleningsproces te verhogen en de technische toegankelijkheid te verbeteren voor burgers met visuele of auditieve beperkingen, zal rekening gehouden worden tijdens de realisatie van de digitale dienstverleningsstrategie voor de Vlaamse overheid. Op 8 juli 2022 keurde de Vlaamse Regering die digitale dienstverleningsstrategie goed. Aan de hand van vijf principes, gekoppeld aan gebruikers- en digitale inclusiecriteria, geeft die strategie nu richting aan de toekomstige digitale dienstverlening van Vlaamse en lokale overheden.

Een van die vijf principes van de digitale dienstverleningsstrategie is 'digitaal heracht'. Dat houdt in dat we bij het ontwerp of het herontwerp van een digitale dienst het gehele achterliggende administratieve proces van het begin tot het einde herbekijken en daarbij de focus leggen op vereenvoudiging, efficiëntie, begrijpbaarheid en transparantie. Een ander principe is 'de gebruiker centraal', wat inhoudt dat we ervoor zorgen dat alle gebruikte digitale kanalen voldoen aan de hedendaagse toegankelijkheidseisen voor burgers met visuele of auditieve beperkingen, bijvoorbeeld hoge contrasten van webpagina's voor slechtzienden, websites aanpassen voor het voorlezen door een screenreader en ga zo maar door.

We zorgen er ook voor dat zoveel mogelijk Vlaamse overheidsentiteiten aansluiten op Mijn Burgerprofiel en gebruikmaken van het webplatform van Digitaal Vlaanderen die beide reeds aan deze toegankelijkheidseisen trachten te voldoen.

Bij de digitale dienstverleningsstrategie hoort ook een concreet actieplan, waarin onder andere voorzien wordt in het samenstellen van een 'service toolkit' voor digitaal inclusief ontwerpen. Zo'n toolkit legt in een aantal ontwerprichtlijnen en

technische aanbevelingen vast hoe tijdens het bouwproces van een digitale dienst zo goed mogelijk rekening gehouden wordt met gebruikers met visuele of auditieve beperkingen of met zwakkere digitale vaardigheden. Daarnaast voorziet het actieplan ook in het delen van beste praktijken met betrekking tot het gebruikersonderzoek en gebruikerstesten, zodat kan worden nagegaan of de digitale dienst daadwerkelijk rekening houdt met de beperkingen van dergelijke gebruikers. Al deze technische hulpmiddelen zullen ons in staat stellen om onze digitale dienstverlening zo inclusief mogelijk te gebruiken.

Dan kom ik aan de derde vraag. Lokale overheden zijn als eerste contactpunt tussen burger en overheid inderdaad een belangrijke partner binnen het opendata-ecosysteem. Reeds vele jaren ondersteunen Digitaal Vlaanderen en het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB) lokale overheden bij het ter beschikking stellen van open data.

Een belangrijk initiatief dat daartoe bijdraagt is de 'Smart Region'-werking. Drie Vlaamse entiteiten werken samen en bouwen aan de uitrol van een slimme Vlaamse regio. Het ABB, het Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO) en Digitaal Vlaanderen werken samen als virtueel team met vertegenwoordigers uit elke entiteit: de Smart Region Office. De Vlaamse Regering heeft daarmee de ambitie om Vlaanderen de Europese koploper te maken op het vlak van slimme regio's.

Op 8 februari 2023 heeft Digitaal Vlaanderen de Datavindplaats gelanceerd. De Datavindplaats wil alle datasets van overheden in Vlaanderen op een centraal platform bundelen en doorzoekbaar maken. Naast open data vind je op de Datavindplaats ook geografische en gesloten data terug, aangevuld met enkele inspirerende voorbeelden van toepassingen die gebruikmaken van open data. Lokale overheden maken vandaag al gebruik van de Datavindplaats voor het publiceren van open data. Digitaal Vlaanderen zal hun hierbij de nodige ondersteuning bieden.

Daarnaast zal Digitaal Vlaanderen in de loop van dit jaar verschillende gebruikersdagen organiseren. Gebruikersdagen zijn gericht op diensthoofden, businessarchitecten, e-governmentspecialisten, IT-specialisten en IT-managers bij de Vlaamse overheid, lokale overheden en andere Vlaamse instanties. Op 2 juni 2023 vindt een gebruikersdag plaats met als thema 'Open en Geo Data'. Op 23 juni vindt een gebruikersdag plaats met als thema 'Smart Data' waar ook aandacht wordt besteed aan de Smart Region-werking en de Vlaamse digitale strategie. Deze gebruikersdagen zijn uitermate geschikt om het opendata-ecosysteem, met inbegrip van lokale overheden, verder uit te bouwen.

Binnen het Smart Flanders-programma van het ABB werd een opendatacharter goedgekeurd en bekrachtigd door de dertien Vlaamse centrumsteden. Het charter beoogt de ontwikkeling van slimme steden door te focussen op de ontsluiting van realtime open data en het wil de samenwerking tussen steden onderling en actoren uit de quadruple helix stimuleren.

Om effectief de beweging naar open data in te zetten werd eveneens binnen het Smart Flanders-programma een breed ondersteuningsaanbod voor lokale overheden uitgewerkt. Zo werd een handboek 'Open Data voor lokale besturen' ontwikkeld om beleidsmakers inzicht te geven in de voordelen van open data, alsook een hands-on stappenplan aan te bieden om ermee aan de slag te gaan binnen hun lokaal bestuur. Daarnaast werd een quickscan rond open data gelanceerd, een handige vragenlijst voor lokale overheden die snel inzicht verschaft in de groeikansen richting een duurzaam opendatabeleid. Ook worden bestekbepalingen ter beschikking gesteld voor lokale overheden, dat zijn voorbeeldclausules die in aanbestedingen, concessies en contracten gebruikt kunnen worden om met leveranciers gebruiksregelingen te treffen rond open data. Om overheden te helpen om praktisch aan de slag te gaan met open data werd finaal ook een online leeromgeving gelanceerd. De bedoeling van deze leeromgeving is om overheden de kans te geven actief kennis te verwerven over

open data. Deze leeromgeving omvat onder meer video's en opdrachten om de inhoud van het handboek 'Open Data voor lokale besturen' naar de praktijk om te zetten. Op 9 maart, dat is volgende week, zal er tevens een thematische Smart Flanders-sessie rond open data worden georganiseerd tijdens de Smart City Week, georganiseerd door The Beacon en inhoudelijk ondersteund door de Smart Region Office.

Tot slot, in het kader van de City of Things-projectenoproep wordt vanuit VLAIO een onderzoek gefinancierd dat lokale overheden zal helpen om de mogelijke baten en de verwachte kosten gepaard met open data beter in te schatten. Stad Gent en stad Brugge slaan hiervoor de handen in elkaar en ze willen met het project Lokale Open Data Economie (LODE) de vraag- en aanbodzijde beter op elkaar afstemmen. Na een marktverkenning zal de vraagzijde verder worden onderzocht en zullen de belangrijkste meerwaardegebieden voor open data bepaald worden. Ook zullen enkele aanbevelingen voor het beleid worden geformuleerd. Het project LODE zal afgerond zijn tegen midden 2024. Dan hoop ik in de top vijf van Europa te staan met onze digitalisatie.

De voorzitter: De heer De Roo heeft het woord.

Stijn De Roo (cd&v): Minister-president, dank u voor uw uitvoerige antwoord. Ik heb het niet geteld of geturfd, maar u hebt toch ettelijke keren een kernwoord gebruikt dat cruciaal is om aan een goede digitale dienstverlening te doen: 'samenwerking'. Het gaat over steden die samenwerken met Vlaanderen en met onze lokale besturen. Het gaat over verschillende agentschappen die samenwerken met elkaar. Dat zal ook nodig zijn als we tot het concept 'open data' willen komen en als we daar effectief het verschil willen maken. Die open data wegen zeer sterk door binnen de DESI. Dat is echt wel een cruciale randvoorwaarde om in die top vijf terecht te komen.

Ik ben ook positief gestemd over de initiatieven die u hebt opgezet rond de verdere verhoging van de toegankelijkheid. Het is zeer goed dat er wordt gewerkt met goede voorbeelden die kunnen worden uitgewisseld. Er kan worden samengewerkt om zowel de toegankelijkheid als de verdere evolutie richting open data te kunnen ontwikkelen. De enige opmerking die ik daarbij wil maken – maar we hebben het al behandeld bij het begin van deze commissie – is dat we erover moeten waken dat we met betrekking tot de veiligheid van de digitale systemen een tandje blijven bijsteken en het risico zo klein mogelijk houden.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De samenwerking waarover collega De Roo het heeft, is iets wat we zelf in de hand hebben zolang het gaat over Vlaamse bevoegdheden, de lokale overheden, VLAIO, enzovoort ... Maar uit de studie blijkt ook dat heel wat zaken voor ons, als mens en als onderneming, nog altijd op federaal niveau gebeuren. Ik geef een voorbeeldje. De onderneming steekt men in de Europese benchmark 'Economic'. Daar zijn elf diensten gebenchmarkt. Geen enkele daarvan is een Vlaamse bevoegdheid. Elf diensten zijn een federale bevoegdheid. Soms is het ook omgekeerd. Als het gaat over 'Family', dan zijn negen van de negen Vlaams. We zien dus dat de link met het federale niveau superbelangrijk is. Samenwerken op het Vlaamse niveau, oké, maar er moet ook een goede samenwerking zijn op het federale niveau, om ook dat te kunnen doen want sommige zaken moeten op beide niveaus worden gelinkt.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Er zijn vlakken waarop er goed wordt samengewerkt met het federale niveau. Bijvoorbeeld de kruispunt databanken die we opstellen worden vaak vanuit federale bronnen gevoed. Dat is goed.

Waar ik iets minder enthousiast over ben, is het federale initiatief om nog maar eens een bijkomende autorisatietool te ontwikkelen. Ik denk dat we daar voldoende goed werkende en ook breed geaccepteerde tools voor hebben. Ik denk dat men andere prioriteiten zou moeten hebben dan daar nog eens de burger bij wijze van spreken een zoveelste tool te geven die niet echt nodig is. Ik heb al vaak het federale niveau uitgenodigd om in ons Mijn Burgerprofiel te stappen. De website van het lokale bestuur is daar volgens mij het beste voor geplaatst. Je moet daar het unieke loket maken, waar dan natuurlijk Mijn Burgerprofiel achter zit. Maar als de mensen én de website van hun gemeente én de website van Vlaanderen én de federale website en de toegangspoorten tot dienstverlening en eventueel nog Europa en welke overheden nog meer ... Men zou eigenlijk de intentie moeten hebben om de toegangspoort van het lokale bestuur te kiezen. Dat is het dichtst bij de mensen. Daarachter kan dat met één knop alle richtingen uitgaan, maar daar zit dan wel alle overheidsdienstverlening in. Dat concept is in Vlaanderen aanvaard, ook door de lokale besturen, maar het is nog niet helemaal aanvaard, of – om de twee woordjes om te draaien – helemaal niet aanvaard door de federale overheid. Ik nodig de federale overheid uit om vanuit het standpunt van de burger te kijken. Het gemakkelijkst is dat de burger op de website van zijn of haar gemeente de toegangspoort vindt tot alle overheidsdiensten. Er zijn nog een paar horden te nemen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maaïke De Vreese aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de uitrol van Family Justice Centers – 1660 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaïke De Vreese (N-VA): Minister, ik denk dat het tijdens de krokusvakantie was dat u aankondigde dat er dit jaar vijf extra Family Justice Centers (FJC's) bij zullen komen in Vlaanderen. Ik probeer dat steeds in het Nederlands te zeggen, maar het is een Engelstalige term. Misschien moeten we dat ook eens bekijken.

Momenteel zijn er reeds vier centra operationeel in Antwerpen, de Kempen, Mechelen en Limburg. In 2023 zal het volledige netwerk verder worden uitgerold en komen de nieuwe centra in Leuven, Halle, Gent, Kortrijk en Oostende. In deze commissie heb ik in het verleden meermaals gepleit voor een brede uitrol van dat netwerk in Vlaanderen en het viel me in het bijzonder op dat we in West-Vlaanderen zeer ver moesten reizen om bij zo'n centrum te komen. Ik ben dus zeer blij dat er veel dichterbij huis ook hulp komt in West-Vlaanderen. Als Brugse vraag ik me af: in de derde grootste stad van Vlaanderen en provinciehoofdstad van West-Vlaanderen is er geen werking. Ik denk dat het van groot belang is om dat ook in Brugge te krijgen.

Met deze huidige uitrol investeert Vlaanderen verder in de succesvolle samenwerking tussen politie, justitie en hulpverlening om slachtoffers van familiaal geweld te helpen. Het aantal gezinnen dat kwam aankloppen bij de Family Justice Centers is in de voorbije twee jaar gestegen van 1845 in 2020, naar 2324 in 2021 en 2588 in 2022. Dat is een toename van 40 procent. U maakt voor de uitrol van de extra centra 9 miljoen euro vrij. Op deze manier zal er minstens in elke provincie een hulpcentrum voor familiegeweld zijn. Ik denk dat we enorme stappen vooruitgezet hebben dankzij u, en natuurlijk ook dankzij de steden en gemeenten en de politie- en andere diensten die eraan meewerken, in de hulp aan mensen die het slachtoffer zijn van familiegeweld.

Ik heb enkele vragen, minister.

Wanneer zullen de extra Family Justice Centers worden gerealiseerd? Kunt u toelichten op welke specifieke locaties deze centra zullen komen? Kunt u toelichting geven hoe deze centra zullen worden gefinancierd? Kunt u toelichten hoe de samenwerking verloopt tussen de verschillende diensten zoals politie, justitie, hulpverlening, en eventueel ook de samenwerking tussen de verschillende centra?

In welke mate mikt u erop om later bijkomend nog extra centra te realiseren? Met hoeveel lokale besturen bent u hiervoor in overleg gegaan? Kunt u een overzicht geven van die lokale besturen? Welke besturen zijn al dan niet bereid om het netwerk verder mee uit te rollen?

Met welke lokale West-Vlaamse besturen hebt u onderhandeld? Welke besturen zijn al dan niet bereid om hierin te stappen? Specifiek voor Brugge: wanneer bent u in overleg gegaan met het Brugse stadsbestuur? Wat waren de conclusies daarvan?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Dank u wel, collega. Ik denk dat ik niemand hoeft te vertellen dat er nood is aan Family Justice Centers. We zien dat ook aan het aantal pv's waar intrafamiliaal geweld aan te pas komt. Op dit moment is het uitgerold in Limburg en in Antwerpen. Dat is ook de reden waarom we hebben gesteld dat we op een uniforme, veilige en efficiënte manier willen kunnen samenwerken.

Voor de financiering hebben we 9 miljoen euro die we jaarlijks zullen investeren. Waarvoor voorzien we die?

Binnen het agentschap enerzijds voor ondersteunende medewerkers en coördinatoren om de centra in goede banen te leiden en anderzijds voor 63 bijkomende casusregisseurs en psychologen om op het terrein aan de slag te gaan met de gezinnen.

We maken ook middelen vrij om verbindingspersonen van de lokale politie te financieren. We voorzien ook middelen om in elk centrum, in samenwerking met de vertrouwenscentra kindermishandeling (VK's), een kinderpsycholoog in te zetten, want zoals u weet is er in twee derde van die gezinnen ook een kind in huis dat dan ook slachtoffer wordt.

De andere betrokken actoren investeren ook. De betrokken lokale besturen doen een investering en financieren één voltijdse casusregisseur per 50.000 inwoners. De parketten voorzien de nodige capaciteit, onder meer via de inzet van parketcriminologen. Ook de politie voorziet in een voltijdse medewerker per duizend dossiers rond intrafamiliaal geweld. Ten slotte zijn er ook de reguliere hulpverleningsdiensten.

We vragen dus een serieuze investering van alle partners, naast de middelen die Vlaanderen hiervoor vrijmaakt. Het moet gezegd worden dat alle partners hier ook een prioriteit in zien, waarvoor ook mijn dank. De politiezones zijn hierin trekker, samen met de lokale besturen die ook mee duwen, net als de parketten, de procureurs-generaal. Ook de provinciegouverneurs hebben heel hard getrokken aan deze dossiers.

Wat de locaties betreft: naast de vier bestaande centra in Limburg, Antwerpen, de Kempen en Mechelen, voorzien we vijf nieuwe centra in Leuven voor de regio Leuven, Halle voor de regio Halle-Vilvoorde, Gent voor Oost-Vlaanderen, Oostende voor Noord-West-Vlaanderen en Kortrijk voor Zuid-West-Vlaanderen. Het gaat dus om negen hoofdlocaties waar het overleg zal plaatsvinden, waar de partners bij elkaar kunnen binnenlopen en waar ook een kinderspeelruimte en warm ingerichte gesprekslokalen zullen zijn. Daarnaast voorzien we in elke regio antennes of gesprekslocaties, waarvoor we aanhaken bij bestaande initiatieven in de eerste lijn, bijvoorbeeld een Sociaal Huis. Daarmee willen we de toegankelijkheid en laagdrempeligheid voor de betrokken slachtoffers en gezinnen garanderen.

In West-Vlaanderen zijn in eerste instantie contacten gelegd met de vier grootste steden – Brugge, Kortrijk, Oostende en Roeselare – om te polsen naar wie geïnteresseerd is in de uitrol van het pilootproject. Momenteel hebben alleen Kortrijk en Oostende zich bereid verklaard om als pilootregio mee in te stappen. De stad Roeselare gaf na twee positieve gesprekken aan zeker te geloven in de meerwaarde. Zij verkiezen echter om pas in een volgende fase in te stappen in de werking.

Eenzelfde boodschap kregen we ook van Brugge in november 2022, in reactie op een verkennend gesprek begin september. Van zodra Brugge instapt in de FJC-werking, zal er zeker ook een locatie in Brugge voorzien worden, waar gezinnen op gesprek kunnen gaan. Maar de hoofdlocatie, waar het intersectoraal overleg plaatsvindt en diensten fysiek samenwerken onder één dak, bevindt zich voor Noord-West-Vlaanderen in Oostende, gezien zij onmiddellijk bereid waren mee te investeren en in te stappen in het model.

Maar we verwachten wel dat beide steden – en vervolgens de rest van West-Vlaanderen – zullen instappen. Alle regio's moeten natuurlijk mee in het bad, alleen starten we nu meer gericht op met bepaalde lokale besturen en politiezones, om nadien uit te breiden naar andere politiezones en andere lokale besturen.

De voorzitter: Mevrouw De Vreese heeft het woord.

Maaike De Vreese (N-VA): Minister, bedankt voor het uitgebreide antwoord dat u mij verschaft. Ik denk dat het zeer belangrijk is dat we inderdaad gebiedsdekking over Vlaanderen gaan bekijken waar we die antennepunten nu nog verder gaan realiseren. Ik ben er inderdaad een hele grote voorstander van om ook in Brugge zeker en vast zo'n antennepunt te hebben.

Als je ziet hoeveel meldingen er zijn – gemiddeld veertigduizend meldingen van interfamiliaal geweld per jaar –, is het ongelooflijk hoe groot die problematiek is, en hoe hoog de nood ook is. Hoe meer Family Justice Centers, hoe meer meldingen en zo vinden meer mensen de weg naar hulp.

Dus zeker en vast dank aan u en uw kabinet, minister, aan alle steden en gemeenten en alle Vlaamse diensten die daar heel hard aan gewerkt hebben.

Komt er ook naar het grotere publiek een soort campagne om duidelijk te maken waar de nieuwe Family Justice Centers zijn en dergelijke meer? Want het is belangrijk dat die slachtoffers weten waar zij terechtkomen. Op welke manier wordt er communicatief daar misschien nog iets rond gedaan?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Misschien kan ik meegeven dat we alles op alles zetten om in het najaar de Family Justice Centers te openen. Het is zo dat we dan tegelijk ook met een sensibiliseringscampagne zullen starten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jeroen Tiebout aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de stijging van het aantal personen met een enkelband – 1661 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Anke Van dermeersch aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de enorme toename van het aantal personen onder elektronisch toezicht – 1678 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Steven Vandeput

De voorzitter: De heer Tiebout heeft het woord.

Jeroen Tiebout (N-VA): Minister, op 9 februari 2023 kopten de kranten dat Vlaanderen de kaap van 1700 mensen onder elektronisch toezicht op hetzelfde moment had bereikt, waar dat drie jaar geleden nog onder de duizend zat. 1700 mensen tegelijk onder elektronisch toezicht is het equivalent van drie grote gevangenissen.

Op jaarbasis waren dat er in 2022 niet minder dan 5200 voor Vlaanderen alleen. Dat terwijl in Vlaamse gevangenissen vandaag zo'n 5400 gedetineerden zitten. Indien deze stijging dus aanhoudt, zal het elektronisch toezicht op jaarbasis binnenkort de volledige Vlaamse gevangenisbevolking evenaren.

U sprak in datzelfde persbericht van een stijging van 60 procent elektronisch toezicht de voorbije zes jaar. Bovendien zouden er in Nederland tweeduizend minder enkelbanden worden gedragen dan in Vlaanderen.

Het is dus overduidelijk – en dan heb ik het over het federale niveau – dat enkelbanden worden ingezet als middel om de overbevolking in de gevangenissen tegen te gaan en dat Vlaanderen daar de prijs voor moet betalen. Elektronisch toezicht heeft zijn verdienste als het om re-integratie gaat, maar kan niet blind worden ingezet voor gelijk welk soort misdrijf, zoals men dat nu wel doet.

Minister, ziet u een blijvende stijging of stagneert het cijfer eindelijk?

Werden er maatregelen genomen om deze blijvende instroom te kunnen opvangen?

Ziet u een verschil in de regio's voor wat betreft het toepassen van de verschillende vormen van elektronisch toezicht?

U gaf eerder al aan dat elektronisch toezicht geen gepaste straf is voor bepaalde misdrijven, zoals intrafamiliaal geweld, drugs dealen, zedenfeiten, enzovoort. Ziet u deze veel terugkomen in het elektronisch toezicht en is de Federale Regering bereid de wetgeving hierrond aan te passen?

Gezien het om een gunstmaatregel gaat, wordt een veroordeelde onder elektronisch toezicht bij een inbreuk of ontvluchting naar de gevangenis gestuurd of blijft hij onder elektronisch toezicht staan? Wie beslist daarover? Is daar een regelgevend kader voor?

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Minister, in februari bereikte Vlaanderen de kaap van 1700 mensen onder elektronisch toezicht op hetzelfde moment. Dit hoge aantal komt overeen met drie grote gevangenissen. In 2022 werden in Vlaanderen 5200 mensen onder elektronisch toezicht gesteld. Dat is een stijging van 60 procent de voorbije zes jaar. Drie jaar geleden was het aantal mensen met een enkelband minder dan duizend. Dit staat in schril contrast met het aantal vandaag,

namelijk 1700 personen. Dit komt doordat rechters, onder impuls van federale beleidsmakers, meer kiezen voor alternatieve straffen.

U gaf aan dat het federale niveau zijn verantwoordelijkheid moet nemen en moet zorgen voor een bijsturing van het beleid. Het inzetten van enkelbanden kan volgens u geenszins dienen om de overbevolking in de gevangenissen tegen te gaan.

Hoe evalueert u de huidige situatie? Heeft het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht (VCET) voldoende capaciteit om dit hoge aantal mensen onder elektronisch toezicht op te volgen?

U gaf in het verleden aan dat er een opvolgingstool zou worden opgezet voor het voorraadbeheer van enkelbanden. Hoever staat het met deze tool?

Welke concrete initiatieven zult u nemen om in overleg te gaan met uw federale collega-minister om ervoor te zorgen dat alternatieve straffen niet worden ingezet als middel om de overbevolking in de gevangenissen tegen te gaan?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Elektronisch toezicht heeft als alternatieve straf de afgelopen jaren bij de opdrachtgevers enorm aan populariteit gewonnen. De cijfers van de afgelopen jaren tonen dat ook aan. Maar nu gaat het wel heel snel. We zien de records bij het VCET maand na maand sneuvelen. Daar waar er in 2018 gemiddeld 982 personen onder elektronisch toezicht stonden in Vlaanderen, bewaakte het VCET in 2022 dagelijks gemiddeld 1522 personen. Begin dit jaar schoot het aantal fors door en werd de kaap van 1700 personen overschreden. Vandaag staan er maar liefst 1822 personen onder elektronisch toezicht in Vlaanderen. Op een maand tijd zijn dat weer honderd dossiers meer, en het aantal blijft fors stijgen. Meer dan 1800 mensen met een enkelband, dat is hetzelfde als het aantal gedetineerden dat er samen in de gevangenissen van Antwerpen, Leuven, Gent en Sint-Gillis officieel kunnen zitten.

In 2018 sloot het VCET net geen vierduizend personen aan. Vier jaar later stijgt het aantal aansluitingen naar bijna 5200, een historisch record. En wederom houdt het niet op. Integendeel. In de maanden januari en februari van 2023 zijn er al zo'n 350 enkelbanden meer aangesloten dan in dezelfde periode vorig jaar. Dat is dus een grote stijging.

De grootste vraag naar het plaatsen van personen onder elektronisch toezicht kwam van opdrachtgevers uit de provincie Antwerpen, met 2153 aansluitingen, gevolgd door Oost-Vlaanderen met 1128 aansluitingen en Limburg met 634 aansluitingen.

Naast het aantal enkelbanden dat blijft toenemen, zien we ook dat de doorlooptijd van elektronisch toezicht steeds langer wordt. Verdachten en gestraften blijven veel langer onder toezicht staan dan vijf jaar geleden. In 2015 stond een verdachte in voorlopige hechtenis bijvoorbeeld gemiddeld 45 dagen onder elektronisch toezicht. Vandaag is dat gemiddelde meer dan verdubbeld en staat een verdachte gemiddeld meer dan drie maanden onder elektronisch toezicht, 97 dagen om precies te zijn. Voor de gestraften nam de gemiddelde doorlooptijd toe van 76 dagen in 2015 naar gemiddeld 109 dagen in 2022.

Om al die personen onder elektronisch toezicht te brengen, te bewaken en op te volgen, zijn natuurlijk mensen en middelen nodig, en ook bijkomend personeel. Dat hebben we ook gedaan. We hebben 55 extra medewerkers aangeworven voor het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht. Het centrum is verdubbeld in aantal medewerkers, van 55 medewerkers naar 110 medewerkers. Dat is ongezien op zo'n korte tijd. Het is ook een investering die Vlaanderen zelf doet om deze stijging

aan te kunnen en natuurlijk ook om straffeloosheid te voorkomen, daar waar de federale dotatie te laat komt en tekortschiet.

Sommige juristen en rechters zeggen: "Het is toch goed? De minister heeft geen achterstand, dus die moet toch blij zijn? En toch klaagt en zaagt ze." Ik vind wel dat we erop moeten wijzen dat het niet voor elk misdrijf een goed instrument is, maar ook dat er budgetten moeten worden vrijgemaakt en dat er personeel moet worden aangetrokken en opgeleid. Enkelbanden moeten ook bijbesteld worden. Ook daar zorg ik ervoor dat er te allen tijde voldoende enkelbanden, GPS-materiaal en bewakingsboxen beschikbaar zijn. Dat is continu ermee bezig zijn. Het Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht gebruikt daarvoor ook een predictietool, die een inschatting maakt van het benodigde materiaal, en volgt de stock ook nauw op, rekening houdend met de tendensen van de verschillende mandaten.

Men ziet dat elektronisch toezicht als een middel om de overbevolking van de gevangenen tegen te gaan, wat natuurlijk niet altijd de oplossing is. Ik vind dat men daar veel beter over moet nadenken. In Nederland bijvoorbeeld zijn er veel minder elektronische toezichten dan in Vlaanderen, terwijl Nederland zoveel groter is.

Ten tweede is elektronisch toezicht niet voor iedereen een geschikte strafmaatregel, zoals ik al heel vaak heb aangekaart. We zien het vaak terugkomen dat drugdealers met een enkelband weer aan het dealen zijn. Of iemand die veroordeeld is voor intrafamiliaal geweld of voor kindermisbruik, of een pedofiel, zit dan vervolgens toch met het slachtoffer onder één dak, met een enkelband. Ik vind dat niet uit. We zien dat in onze cijfers.

Ten derde zien we ook dat iemand die zich onttrokken heeft aan het toezicht, enkele dagen later opnieuw een enkelband krijgt. Ook daar vind ik dat men veel strenger moet zijn. Een enkelband is sowieso een gunst. Als iemand zijn enkelband doorknipt, sorry, maar dan is het gedaan. Dan vliegt die gewoon de gevangenis in, basta. Helaas zien we dat dan toch nog een enkelband wordt opgelegd. Wij kunnen daar niet veel aan doen. Ik heb daar geen beslissing over. Dat is federale materie. We hebben dat heel vaak aangekaart bij de federale collega's. We blijven dat ook doen, op verschillende fora. En we zullen dat ook blijven doen.

U kent mijn standpunt over justitie. Ik heb een zeer uitgesproken standpunt over welk niveau het beste is om dat te organiseren. Er is ook een interessante studie, voorzitter, waarvan ik hoop dat ze ook aan bod kan komen in deze commissie, met de proffen die aan die studie hebben bijgedragen.

De voorzitter: De heer Tiebout heeft het woord.

Jeroen Tiebout (N-VA): Minister, u neemt mij de woorden uit de mond, maar ik zal u geen enkelband aansmeren. Bepaalde straffen zouden inderdaad geen enkelband mogen verdienen, maar op het federale niveau wordt recht gesproken, om het dan over het muurtje naar Vlaanderen te sturen. Ik wil u alvast bedanken voor het feit dat u blijft investeren in deze manier van bestraffing, maar ik denk wel dat er ooit een einde zal komen aan de oprekbaarheid van het aantal elektronische enkelbanden. Het is dan ook zaak om zo snel mogelijk de rechtspraak op een ander niveau te kunnen organiseren. Dat het een efficiënt middel is, staat buiten kijf. Maar dat het misbruikt wordt om de overbevolking in de gevangenen te omzeilen, is ook een feit.

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Minister, het is duidelijk dat u binnen de beperkte bevoegdheden die u hebt uw werk naar behoren uitvoert. Er is momenteel voldoende capaciteit. Dat verheugt mij. Maar wat mij minder verheugt, is dat iedereen langer onder toezicht staat, dat de capaciteit telkens moet worden

opgetrokken en dat Vlaanderen daar telkens extra middelen uit de begroting voor moet uittrekken, voor medewerkers maar ook voor het materiaal zelf. Het kalf ligt op federaal niveau gebonden, maar ook tussen het Vlaamse en het federale niveau.

Mijn laatste vraag was welke concrete initiatieven u zou nemen. Is er een agenda bepaald, om binnenkort nog eens te spreken over hoe dat moet worden aangepakt met de federale overheid en met uw collega-minister? Wij kunnen dweilen met de kraan open, maar dat kost ons heel veel geld. Ofwel moeten wij meer bevoegdheid krijgen, waarin ik u natuurlijk kan volgen, ofwel moeten we ervoor zorgen dat er dringend een overeenkomst komt met uw federale collega, zodat wij niet moeten blijven dweilen met de kraan open. Dat is geen oplossing. Er wordt inderdaad misbruik gemaakt door de federale overheid, die op Vlaanderen rekent. Dat kan helemaal niet. Wij steunen u in uw overtuiging dat er geen straffeloosheid mag zijn, en in uw vraag om budgetten. Maar er moet iets aan de oorzaak worden gedaan. Vandaar mijn vraag: staat er binnenkort iets op de agenda voor het overleg?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Dit wordt telkens besproken op de interministeriële conferentie (IMC), waarbij ook de justitieuze huizen aanwezig zijn. Er is binnen twee weken een overleg. Ook op het Overlegcomité van 15 maart 2023 staat het op de agenda. Ik heb over de problemen die wij op het Vlaamse niveau ervaren vaak bilateraal overleg met het federale kabinet Justitie. Het staat ook op de agenda van het College van procureurs-generaal, met cijfers en al. Nu is het de bedoeling dat we het op het Overlegcomité van 15 maart op de agenda zetten.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.